

Årsrapport 2019

Kommunstyrelsen

Rapport från
stadsrevisionen

Nr 1, 2020

Dnr: 3.1.4-5/2020

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I årsrapporter för nämnder och bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar av verksamheten. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på stadsrevisionens webbsida, stad.stockholm/revision. De kan också beställas från revisionskontoret, revision.rvk@stockholm.se.

Till
Kommunstyrelsen

Årsrapport 2019 för kommunstyrelsen

Revisorerna i revisorsgrupp 1 har avslutat revisionen av kommunstyrelsens verksamhet under år 2019.

Revisorerna har den 26 mars 2020 behandlat bifogad årsrapport och överlämnar den till kommunstyrelsen för yttrande senast den 30 juni 2020.

På uppdrag av revisorerna i revisorsgrupp 1.

Ulf Bourker Jacobsson
Ordförande

Stefan Rydberg
Sekreterare

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Samlad bedömning.....	2
3.	Verksamhetens ändamålsenlighet.....	4
3.1	Kommunfullmäktiges mål för verksamheten.....	4
3.2	Översiktlig analys av verksamhet	6
4.	Intern kontroll.....	17
5.	Ekonomi	18
6.	Årsredovisning och räkenskaper.....	25

Bilagor

	Bilaga 1 – Genomförda granskningar 2019	30
	Bilaga 2 - Kommunstyrelsens egen verksamhet.....	39
	Bilaga 3 – Sammanställning målbedömning kommunkoncernen	42

1. Inledning

I denna årsrapport redovisas revisionens samlade bedömning av kommunstyrelsens *övergripande verksamhet* och kommunstyrelsens *egen verksamhet* (se bilaga 2). Med kommunstyrelsens övergripande verksamhet förstås arbetet med att styra, leda, samordna och ha uppsikt över stadens olika verksamheter inklusive bolag och kommunalförbund. Kommunstyrelsens egen verksamhet är den verksamhet som kommunstyrelsen ansvarar för som nämnd i enlighet med kommunstyrelsens reglemente.

Revisionen har utförts i enlighet med kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), reglemente för stadsrevisionen, god revisionsd i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning av kommunstyrelsen.

I bilaga 1 redovisas en kort sammanfattning av de projekt och fördjupande granskningar som genomförts under året som berör kommunstyrelsen. Resultatet av genomförda granskningar redovisas även översiktligt i den mån de är relevanta för slutsatser eller bedömningar.

Ansvariga för granskningen av kommunstyrelsen övergripande verksamhet har varit Therese Kandeman, Åsa Hjortsberg Sandgren och Stefan Rydberg. PwC har på uppdrag av revisionskontoret granskat den finansiella rapporteringen. Ansvariga för granskningen av kommunstyrelsens egen verksamhet har varit Stefan Rydberg och Anders Hägg (PWC). Årsrapporten har faktakontrollerats av stadsledningskontoret.

2. Samlad bedömning

Verksamhetens ändamålsenlighet

Den samlade bedömningen är att verksamheten i huvudsak har bedrivits på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt.

Bedömningen grundar sig i resultatet av årets granskning, uppföljning och analys av mål samt en översiktlig analys av hur staden utför sitt åtagande utifrån lagstiftning, reglementen och rådande förutsättningar. Ett av stadens tre inriktningsmål bedöms uppfyllt. Övriga två mål bedöms som delvis uppfyllda. Avvikelser från uppsatta årsmål finns bland annat inom områdena bostadsproduktion, miljöområdet samt upplevd trygghet i staden och dess verksamheter.

Intern kontroll

Den samlade bedömningen är att kommunstyrelsens styrning och kontroll över stadens verksamhet i huvudsak varit tillräcklig.

Styrning och uppföljning av stadens verksamheter fungerar i stora delar på ett tillfredsställande sätt. Åtgärder har vidtagits där allvarliga brister identifierats. Revisionskontoret har i genomförd granskning identifierat några utvecklingsområden. Avtalsuppföljning, efterlevnad av dataskyddsförordningen och styrning av investeringar är exempel på områden där den interna kontrollen behöver stärkas.

Ekonomi

Den samlade bedömningen från ekonomisk synpunkt är att verksamheten bedrivits på ett tillfredsställande sätt.

Samtliga finansiella mål som fullmäktige fastställt har uppnåtts. När det gäller det finansiella målet *Nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkterna, generella statsbidrag och utjämning ska inte överstiga 100 procent* framgår av budgeten att målet gäller i ett långsiktigt perspektiv och att enskilda år kan även finansnettot räknas in. För 2019 är utfallet 101 procent exklusive finansnetto, vilket innebär att målet inte uppnåtts på lång sikt. Räknas det positiva finansnettot med blir utfallet 98 procent.

Stadens resultat 2019 uppgår till 2 728 mnkr. Resultat exklusive engångsposterna reavinster, gjorda avsättningar och utdelning från bolagen är -1 043 mnkr.

Staden har ett positivt balanskravsresultat.

Det är av stor vikt att staden har kontroll över investeringar och de ökade driftkostnader som uppstår, bland annat med anledning av befolkningstillväxt och förändrad befolkningsstruktur, samt att anpassning sker till en nivå där dessa täcks av skatteintäkter exklusive finansnettot.

Kommunkoncernen har en snabbt växande skuld som kommer att begränsa stadens framtida handlingsutrymme om åtgärder inte vidtas. Strategier för att lokalförsörja och effektivisera verksamhet samt för att äga, förvalta och avyttra tillgångar är av stor vikt. Konsekvenser av att bibehålla eller öka stadens resultatmål bör analyseras.

Årsredovisning

Stadens årsredovisning 2019 har i allt väsentligt upprättats i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Såväl stadens som koncernens räkenskaper ger en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

3. Verksamhetens ändamålsenlighet

Revisionskontorets samlade bedömning är att verksamheten i huvudsak har bedrivits på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Ett av stadens tre inriktningsmål bedöms uppfyllt.

Den sammanvägda bedömningen grundar sig i:

- Resultatet av årets granskning av kommunstyrelsen, nämnder och bolag.
- Uppföljning och analys av de mål som kommunfullmäktige beslutat om i budget för att utveckla stadens verksamhet.
- En översiktlig analys av hur staden utför sitt åtagande utifrån lagstiftning, reglementen och rådande förutsättningar.

3.1 Kommunfullmäktiges mål för verksamheten

Kommunfullmäktige har beslutat om 3 inriktningsmål och 12 verksamhetsområdesmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter för att utveckla verksamheten. I bilaga 3 redovisas bedömd målfyllelse för samtliga mål med tillhörande indikatorer. I bilagan redovisas också de olika metoder som revisionskontoret och kommunstyrelsen använder vid bedömning av målfyllelse.

Revisionskontoret bedömer att utifrån årsmålen för de indikatorer som beslutats för verksamhetsområdesmålen uppfylls ett av inriktningsmålen och två delvis.

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla (uppfylls delvis).
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt (uppfylls delvis).
- En ekonomisk hållbar och innovativ storstad för framtiden (uppfylls).

Av de 12 verksamhetsområdesmålen bedöms 4 vara uppfyllda, 4 delvis uppfyllda och 3 ej uppfyllda. (Revisionskontoret avstår från att bedöma ett verksamhetsområdesmål). De mål som inte uppnås är:

- Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i.
- I Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov.

- Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Stora avvikelser finns för indikatorer som mäter bostadsproduktion såsom antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner (utfall 5 322, årsmål 10 000, utfall 2018 6 974) och antal påbörjade bostäder (utfall 4 805, årsmål 10 000, utfall 2018 5 031).

Inom miljöområdet finns 20 indikatorer, varav 12 inte uppnås. Utvecklingen från föregående år har dock varit positiv för 10 av indikatorerna. Stor avvikelse från målvärde finns bland annat för indikatorn andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd (utfall 25 %, årsmål 60 %, utfall 2018 25 %).

Nämndernas måluppfyllelse

Hur väl nämnderna uppfyller kommunfullmäktiges mål varierar. Generellt finns avvikelser i måluppfyllnad som rör upplevd trygghet. Resultat från medborgar- och brukarundersökningar ska tolkas med försiktighet då alla resultat inte är statistiskt säkerställda.

Stadsdelsnämnderna redovisar låg måluppfyllelse för renhållning och skötsel av gator och parker (medborgarundersökning). Inom individ- och familjeomsorgen uppnås exempelvis inte årsmålen för andel brukare som inte upplever diskriminering. Endast hälften av stadsdelsnämnderna uppfyller målet för förskolan. Antal personer en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod varierar mellan stadsdelsområdena (genomsnitt per stadsdel på 8,4 och 13,5 personer.) Målet är 10 personer.

Bolagens måluppfyllelse

Bolagskoncernen uppnår två av tre inriktningsmål. Inriktningsmålet *En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt* uppfylls delvis. Det förklaras av att årsmålen inte uppnåtts för de indikatorer som finns för att mäta bostadsproduktion, energi och matavfall. Jämfört med föregående år har energimålen en positiv utveckling medan bostadsmålen har en negativ utveckling. Matavfall är i nivå med föregående år.

3.2 Översiktlig analys av verksamhet

Syftet med analysen som följer är att få en övergripande bild per verksamhetsområde för hur staden utför sitt åtagande. I analysen har såväl offentlig statistik som stadens egen statistik använts. Jämförelser görs med riket och strukturellt jämförbara kommuner.

Referenskostnad/modellberäknat värde är en beräknad kostnad för vad verksamheten med den struktur som Stockholm har skulle kosta om den bedrivits utifrån en för riket genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet. Uppgifter har hämtats från Kolada, som är det verktyg som Rådet för främjande av kommunala analyser tagit fram för att underlätta för kommuner och regioner att jämföra sina verksamheter. Kolada hämtar uppgifter från bland annat Statistiska centralbyrån, Skolverket och Socialstyrelsen.

3.2.1 Pedagogisk verksamhet

Förskola

Förskoleverksamheten är prioriterad i staden och ska hålla en hög pedagogisk kvalitet och ge trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande miljö. Kommunfullmäktige har bland annat beslutat om indikatorer för att följa andel förskolelärare av totalt anställda, antal barn per grupp, antal förskolebarn per anställd, andel nöjda föräldrar till barn i förskolan och en självvärdering utifrån läroplansuppdraget. Indikatorerna uppnås inte under 2019. Stockholms förskolor har en högre personaltäthet än riket men fler barn per förskollärare.

Kostnaden per inskrivet barn i Stockholm är högre än riket och beräknad referenskostnad. Skillnaden förklaras av högre personalkostnader men också av högre kostnader för administration. Brutto-kostnad för lokaler i kommunal förskola per inskrivet barn är i nivå med riket. Det är vanligt att stadsdelsnämnderna omfördelar tilldelade resurser från förskoleverksamhet till annan verksamhet.

En granskning har gjorts för att bedöma om nämnderna bedriver ett systematiskt arbete för att öka inskrivningsgraden i förskolan i socioekonomiskt utsatta områden. Granskningen visar att systematiken i arbetet kan förbättras.

Grund- och gymnasieskola

De politiska ambitionerna för skolan mäts bland annat genom att följa studieresultat och den upplevda tryggheten i skolorna. Indikatorerna *Andel elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen* och *Andel gymnasieelever som slutfört utbildning inom tre*

år uppnår alla årsmålen. Årsmålen för de indikatorer som mäter upplevd trygghet och studiero uppnås inte. Resultaten är i nivå med föregående år.

Genomsnittligt meritvärde årskurs 9 för elever folkbokförda i Stockholm är 253 och för riket 230 (17 ämnen). Staden har dock en utmaning i att skolresultaten varierar mycket mellan olika skolor. Exempelvis varierar genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 mellan cirka 150-300 poäng (17 ämnen). Utvecklingen för skolor med lågt socioekonomiskt index har varit positiv den senaste treårsperioden.

En granskning har genomförts för att bedöma om utbildningsnämndens arbete med undervisning för nyanlända elever följer skollagens krav och stadens budget. Granskningen visar att nyanlända elever får undervisning i enlighet lag och styrdokument. En annan granskning har omfattat samarbetet mellan skola och socialtjänst. Granskningen visar att samverkan har ökat. Det finns dock behov av att fortsätta utveckla systematiken i det uppföljande arbetet.

Stockholm lägger mer resurser på grundskoleverksamhet än beräknad referenskostnad. Sammantaget redovisar stadens grundskoleverksamhet ett underskott före disponering av resultatfond.

I Stockholms län finns ett samarbetsavtal för gymnasieskolan som innebär att ungdomar kan välja skola i den kommun de är folkbokförda eller i någon annan av länets skolor. Andel gymnasieelever, folkbokförda i Stockholm, som slutfört sin gymnasieutbildning med examen inom tre år har ökat de senaste två åren. Resultatet är i nivå med riket. Betygspoängen har också förbättras och är högre än riket. För skolor i Stockholms stads regi har andel gymnasieelever med examen inom tre år också ökat de senaste åren. Resultatet är dock lägre än modellberäknat värde (åren 2016-2018, uppgift för 2019 saknas).

Kostnaden för gymnasieskolan är något högre än beräknad referenskostnad (2018). Sammantaget går stadens gymnasieskolor med ett underskott om 50,4 mnkr (2019).

Revisionskontorets slutsats

Stadens politiska ambitioner inom skolområdet är höga. Verksamhetsmålet uttrycks *I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige*. Målet uppnås inte till fullo. Kunskapsresultatet har dock de senaste fem åren utvecklats positivt för årskurs 9 och gymnasiet. Åtgärder för att öka

likvärdigheten mellan skolor och elever samt för att öka den upplevda tryggheten och studieron behöver fortsatt vara ett prioriterat arbete. Kostnadsutvecklingen för såväl förskola, grundskola som gymnasieskola behöver följas noga.

3.2.2 Socialtjänst

Individ- och familjeomsorg

Nationellt sett har kommunernas samlade kostnader för individ- och familjeomsorg ökat över åren. Stockholms stads nettokostnad har inte ökat i samma takt som befolkningen. Nettokostnaden understiger också beräknad referenskostnad.

Antalet mottagare av ekonomiskt bistånd har minskat under en längre tid i staden, så även andelen biståndstagare i relation till befolkningen. Variationen är dock stor inom staden, Västerort har högst andel biståndstagare (3,7 %) och innerstaden lägst (0,6 %). I jämförelse med riket är andel biståndstagare med behov av långvarigt ekonomiskt stöd hög. Stadens nettokostnad för ekonomiskt bistånd ligger lågt i förhållande till referenskostnaden för ekonomiskt bistånd. En granskning som genomförts som visar att staden genomför ett omfattande arbete för att stödja individer till arbete.

Flera av landets kommuner vittnar om en fortsatt ansträngd situation inom den sociala barn- och ungdomsvården. Antal ärenden är många och ofta komplexa. Det är svårt att rekrytera personal med rätt kompetens. Socialstyrelsen anser att det finns ett fortsatt behov av stöd till kommunerna för att skapa en hållbar kompetensförsörjning.¹ I Stockholms stad har antalet så kallade orosanmälningar för barn och unga ökat med 103 % under åren 2012-2018. En utveckling som staden delar med andra kommuner.

Revisionskontorets granskning av ledningssystem för kvalitet inom individ- och familjeomsorgen visar på brister avseende kännedom och tillämpning av rutiner för avvikelshantering. Det bedöms finnas en betydande risk att tillräcklig rapportering inte sker avseende avvikelser samt missförhållanden/risk för missförhållanden enligt lex Sarah. Vidare finns det bland annat också brister i systematiken för egenkontroller i form av granskning av personakter samt analys och åtgärder av detsamma.

Några stadsdelsnämnder har i verksamhetsberättelsen för 2019 redovisat att de har haft lex Sarah-ärenden som gäller bristande rättssäkerhet inom myndighetsutövning barn och unga. En del av

¹ Socialstyrelsen, mars 2019: "Individ- och familjeomsorg. Lägesrapport 2019.

dessa har anmälts till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, då det bedömts föreligga risk för allvarligt missförhållande för enskild.

Nationella studier visar att det kan förekomma omotiverade skillnader inom den sociala barn- och ungdomsvården samt att barn som växer upp i socialt och ekonomiskt utsatta bostadsområden har sämre förutsättningar för god hälsa och goda levnadsvillkor. Enligt Socialstyrelsen behöver socialtjänstens uppsökande verksamhet, samverkan mellan socialtjänstens enheter samt externa aktörer öka för att fånga upp utsatta barn och vuxna i ett tidigt skede.² Revisionskontorets granskning av stadens arbete för att minska risken för att barn och unga hamnar i missbruk eller kriminalitet visar att det bedrivs ett arbete för att minska risken att barn och unga hamnar i missbruk eller kriminalitet. Det saknas dock underlag för att avgöra om arbetet ger avsedda effekter. Stadsdelsnämnderna behöver analysera om insatserna till målgruppen barn och unga i riskzon för missbruk och kriminalitet motsvarar behoven. De behöver också vidta åtgärder för att säkerställa att barn- och ungdomsärenden handläggs inom lagstadgade tider.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning (LSS)

Stockholms stads nettokostnad för LSS-verksamheten översteg beräknad referenskostnad med cirka 7 % under 2018. Kostnaden per brukare är i nivå med övriga större städer. Kostnader för boende är jämförbara med andra större städer medan kostnaden för hemtjänst är högre i Stockholm. Variationen mellan stadsdelsnämnder är stor. Totalt redovisas ett negativt budgetutfall om -70,4 mnkr för verksamhetsområdet, vilket är motsvarande nivå som 2018 (-73 mnkr). Stadsdelsnämndernas förklaring till budgetavvikelsen är persontransporter, fler SoL-insatser³, externa boendeplaceringar och personlig assistans.

Brukarundersökningarna som ligger till grund för indikatorerna inom funktionsnedsättning uppvisar lägre resultat 2019 jämfört med 2018. Bland annat uppvisas låga resultat avseende upplevelsen av trygghet år 2019, 82 % (år 2018, 91 %) och upplevelsen av att inte blivit diskriminerad år 2019, 78 % (år 2018, 91 %). Osäkerheten i mätningen är dock stor på grund av låg svarsfrekvens.

Under året har det färdigställts 44 bostäder med särskild service. Under året har staden beslutat om en *Boendeplan 2019-2023, Bostad med särskild service SoL och LSS*. Där anges att det fram till år 2023 planeras för 408 nya lägenheter, vilket är mindre än det

² Socialstyrelsen, mars 2019: ”Individ- och familjeomsorg. Lägesrapport 2019.

³ Insatser enligt Socialtjänstlagen

behov som uppskattas i planen (1 053 bostäder). Inga nya gruppboendestäder är planerade för målgruppen personer psykisk funktionsnedsättning.

Enligt statistik fanns 130 LSS-ärenden och 12 SoL-ärenden som ej verkställdes per kvartal 3 2019. Det är i nivå med föregående år. Inom LSS är den främsta anledningen till att beslut ej verkställdes att den enskilda personen blivit erbjuden bostad men tackat nej. Inom SoL avser de flesta ärenden kontaktperson.

En uppföljande granskning av stadens så kallade DUR-metodik (Dokumentation, Utvärdering, Resultat) har genomförts under året. Granskningen visar att brukarnas delaktighet har förbättrats men att det kvarstår arbete med att kvalitetssäkra metodiken.

Äldreomsorg

Äldreomsorgen är ett område från vilket stadsdelsnämnderna omfördelar resurser till andra verksamheter. Sammantaget har staden, under den senaste femårsperioden, bedrivit äldreomsorg till en lägre kostnad per invånare än beräknad referenskostnad. Samtliga hemtjänstenheter i egen regi redovisar dock ett negativt resultat.

Andel äldre med insatser är något högre i staden än riket. Brukarnas nöjdhet med hemtjänst och särskilt boende varierar mellan 68 till 91 procent för stadsdelsnämnderna. Relativt riket är stadens brukare inom särskilt boende ungefär lika nöjda som rikets invånare. Inom hemtjänsten är dock stockholmarna mindre nöjda än snittet för riket. Resultatet har inte förändrats under flera år.

Kommunfullmäktiges indikatorer mäts främst genom brukarundersökningar. 2019 års undersökningar inom särskilt boende och hemtjänst hade 60 respektive 50 procents svarsfrekvens. Resultaten från mätningarna varierar mellan stadsdelsnämnderna. De indikatorer som generellt redovisar låg måluppfyllelse är upplevelsen av måltidssituationen och möjlighet till utevistelse på vård- och omsorgsboenden. Dagverksamheten är den verksamhet som brukarna är mest nöjda med.

Revisionskontorets granskning avseende äldre med psykisk ohälsa visar att stadens arbete med uppföljning och analys av det förebyggande arbetet behöver utvecklas. Det saknas idag en samlad bild av inriktning, omfattning, kvalitet och utveckling.

En uppföljande granskning har gjorts som konstaterar att det även inom äldreomsorgen finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet.

Mindre avvikelser har noterats i granskning av läkemedelshantering på särskilda boenden och vid hantering av trygghetslarm.

Revisionskontorets slutsats

Staden har en i huvudsak fungerande socialtjänst. Skillnader finns mellan stadsdelsområden, både vad avser kostnader och brukarnas nöjdhet, vilket staden behöver hantera för att uppnå en god likvärdighet för stockholmarna. Staden behöver också säkerställa att det finns rutiner för att handlägga ärenden inom den tidsram som lagstiftning anger. För att mäta brukarnas upplevelser bör staden överväga att komplettera brukarundersökningar med andra metoder då resultaten från undersökningarna är osäkra.

3.2.3 Samhälle

Bostäder

Enligt bostadsförsörjningslagen ska kommunen planera så att förutsättningar finns för alla invånare att kunna leva i goda bostäder. Stadens uppgift för att underlätta bostadsförsörjningen är att skapa förutsättningar för ett tillräckligt högt bostadsbyggande. Målet, enligt budget 2019, är att bygga 70 000 bostäder under åren 2019-2025, vilket innebär en byggnadstakt om 10 000 bostäder per år. Utfallet för 2019 visar att 4 805 bostäder påbörjades under året vilket betyder att årsmålet inte nås.

En ambition som uttrycks i budget 2019 är att skapa förutsättningar för fler bostäder genom att förenkla regler och öka utbudet av byggklar mark. Stadens redovisning visar att antalet markanvisade bostäder har ökat jämfört med 2018 men att årsmålet för 2019 inte nås.

Indikator	Årsmål 2019	Utfall 2019	Utfall 2018
Antal markanvisade bostäder	10 000	8 479	6 404
Antal påbörjade bostäder	10 000	4 805	5 031

Stadens bostadsföretag är viktiga aktörer i att bostadsförsörja stadens invånare. För 2019 har stadens bostadsbolag tillsammans i uppdrag att uppnå en nybyggnationstakt på 1 500 - 2 000 bostäder per år. En granskning har genomförts som bland annat visar att bostadsmålen inte nås, bland annat till följd av tidsförskjutningar av byggprojekten. Bolagen behöver arbeta på ett mer proaktivt sätt för att förhindra att förseningar. I ett längre perspektiv behöver antal pågående projekteringar öka, vilket förutsätter markanvisning.

Exploateringsnämnden ska enligt direktiv i budget systematiskt följa upp markanvisningar som utan rimliga skäl inte realiserats inom två år och i förekommande fall återta sådana markanvisningar. Revisionskontorets granskning avseende exploateringsnämndens uppföljning av markanvisningsbeslut visar på brister i nämndens uppföljning. I de stickprov av markanvisningsbeslut som granskats fanns flera fall där överenskommelse om exploatering, förlängning eller återtagande av beslutet inte fattats inom två år vilket markanvisningspolicyn anger.

En granskning av stadsbyggnadsnämndens hantering av bygglovsansökningar visar att lagkravet om 10 veckors handläggningstid inte nås.

Arbetet mot hemlöshet är en prioriterad fråga enligt budget 2019. Bland annat ska berörda aktörer såsom socialtjänsten och bostadsbolagen gemensamt utveckla det vräkningsförebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. Revisionskontorets granskning av de allmännyttas bostadsbolagens förebyggande arbete för att minimera antal avhysningar visar att bolagen samverkar både med socialtjänsten och med varandra för att utveckla arbetet. Systematiken i att följa upp effekten av det förebyggande arbetet kan dock utvecklas.

Medborgarnas trygghet

Stadens politiska ambition, som den uttrycks i budget 2019, är att Stockholm ska vara en trygg, säker och välskött stad att bo i och vistas i. Resultatet mäts genom att följa utfallet för fem indikatorer, som i sin tur bygger på medborgarundersökningar. Mot bakgrund av en relativt låg svarsfrekvens⁴ finns osäkerheter i resultatet. Utfallet för 2019 visar att årsmålen för indikatorerna inte uppnås i något fall. Den indikator som redovisar lägst måluppfyllelse är nöjdheten med renhållning och städning. Högst nöjdhet får stadsmiljön.

Stadens medborgarundersökning 2019 visar generellt att andelen stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där man bor har minskat jämfört med den mätning som genomfördes 2018. Samma förhållande gäller andelen som känner sig trygga när de går hem ensamma på kvällen samt hur säker trafikmiljön upplevs vara för gående och cyklister. Både andelen som upplever att Stockholm är en trygg stad att bo och leva i och andelen som är nöjda med hur rent och städat det är har minskat sett över en åttaårsperiod.

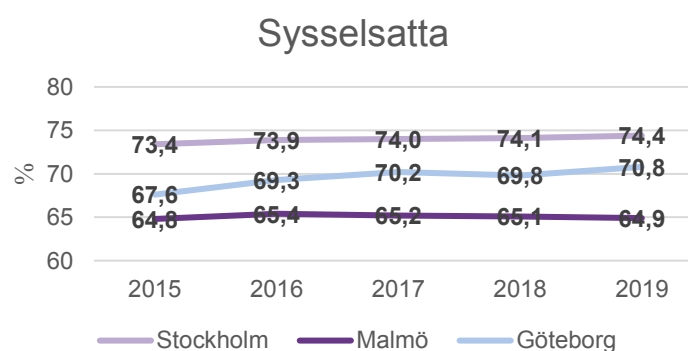
⁴ 43 procent i undersökningen 2019

Det finns andra kompletterande undersökningar som kan användas vid analys av tryggheten i staden, till exempel länsstyrelsens regionala medborgarundersökning (från 2019) och Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökningar (från 2018). I likhet med stadens medborgarundersökning visar länsstyrelsens undersökning att allt fler av medborgarna känner sig otrygga jämfört med tidigare mätning. Den ökade upplevda otryggheten märks vid alla undersökta sammanhang och platser, som i det egna bostadsområdet, i kollektivtrafiken och på gator och torg. Det har även blivit vanligare att avstå från aktiviteter på grund av rädsla att utsättas för brott.

Arbete

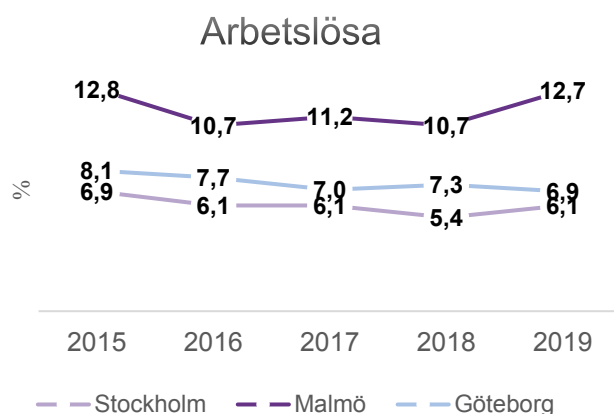
De politiska intentionerna är att alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva, kunna förverkliga sina drömmar och inkluderas i samhället. Ett mål är att halvera antalet unga som varken arbetar eller studerar till 2025.

Enligt statistik från SCB (se diagram nedan) var andelen sysselsatta (15–74 år) i Stockholmsregionen 74,4 procent år 2019. Den är mer eller mindre oförändrat jämfört med tidigare år. Statistiken visar att Stockholmsregionen har en högre andel sysselsatta av befolkningen i förhållande till övriga storstadsregioner. Vidare att andelen för 2019 utgör det högsta värdet under senaste femårsperiod.

Sysselsatta (15-74 år) i storstadsregionerna, procent. **Källa:** SCB/AKU

Andelen arbetslösa (15–74 år) i Stockholmsregionen har ökat jämfört med motsvarande tid föregående år, men ligger i nivå med åren dessförinnan. Enligt SCB:s statistik är antalet lediga jobb relativt oförändrat jämfört med föregående år, vilket kan tyda på att efterfrågan på arbetskraft har stannat av.

Andel arbetslösa (15-74 år) i storstadsregionerna, procent. **Källa:** SCB/AKU

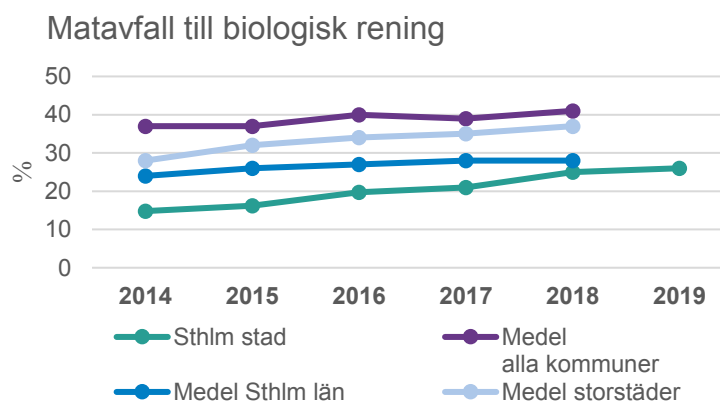
Ungdomsarbetslösheten (15–24 år) beräknas till 17,4 procent för fjärde kvartalet 2019, vilket är i nivå med övriga riket. Arbetsförmedlingens statistik för januari 2020 visar att antalet öppet arbetslösa och sökande i program för ungdomar (18-24 år) har ökat med cirka sex procent jämfört med januari 2019. Det är andelen ungdomar som inte är sökande i program som har ökat, det vill säga de öppet arbetslösa.

Statistik från SCB visar att antalet företagskonkurser i Stockholmsregionen under 2019 har ökat med 10 procent jämfört med 2018. De flesta konkurser berörde byggindustrin. Antalet nystartade företag ökade jämfört med 2018. Ökningen utgör cirka två procent.

Stadens mål är att alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva. Årsmålet för flertalet av de indikatorer som är knutna till målet har uppnåtts. En granskning av stadens styrning och uppföljning av arbetsmarknadsinsatser visar att det genomförs ett omfattande arbete för att stödja individer till arbete. Uppföljningen av insatsernas effekter behöver dock utvecklas.

Miljö

Ambitionen är att Stockholm ska vara en hållbar stad med en god livsmiljö. Det finns indikatorer (20) som mäter utveckling avseende energieffektivisering, stadens luft- och vattenkvalitet, grönstruktur och avfallshantering. Av dessa har 6 uppnått årsmålen. Stor avvikelse finns för indikatorn som mäter insamling av matavfall som återvinns genom biologisk behandling (årsmål 50 %, utfall 26 %). Diagrammet som följer visar att stadens återvinningsgrad visserligen har ökat under en femårsperiod men att den är lägre än medel för Sveriges kommuner.

Vad gäller stadens energieffektiviseringar kan konstateras att årsmålet för köpt energi inte nås helt. I samband med uppföljningen av tidigare miljöprogram som presenterades 2019, bedömdes att det kommer att bli svårt att nå målet om en minskning av energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent mellan åren 2015 - 2020.

Staden ställer krav på en hållbar energianvändning i samband med markanvisning på stadens mark och överenskommelse om exploatering. För nyproducerad byggnad får energianvändningen vara högst 55 kWh/m² A-temp och år. Mätvärden som grund för målbedömning håller på att samlas in. En preliminär bedömning är att kravnivån kommer att nås av vissa, men inte alla nyproducerade byggnader.

En uppföljande granskning har gjorts som konstaterar att kommunstyrelsen utvecklat arbetet med kvalitetssäkring av de uppgifter om elförbrukning som nämnder och styrelser lämnar i samband med uppföljning av stadens miljöprogram. Fortfarande finns dock avvikelser mellan de uppgifter som rapporteras in i verktyget ILS och de uppgifter som staden lämnar till Energimyndigheten.

I den regionala uppföljningen av de nationella miljömålen som länsstyrelsen har presenterat i slutet av 2019 görs bedömningen att endast miljömålet *Bara naturlig försurning* kan nås i tid. Stockholmsregionen har stora utmaningar i att nå miljömålen samtidigt som befolkningen växer och behovet av bostäder och infrastruktur ökar. Några områden som pekas ut som särskilt viktiga att arbeta med för att kunna nå miljökvalitetsmålen är transporter, markanvändning, konsumtion och vattenkvalitet.

Infrastruktur

En effekt av att Stockholm växer är att gatuarbeten är frekventa. En granskning har genomförts avseende om framkomlighet och tillgänglighet för stadens invånare beaktas i samband med gatuarbeten. Granskningen visar att så sker.

Mellan åren 2012-2018 har en miljard kronor avsatts för att genomföra åtgärder avseende cykelinfrastruktur runt om i Stockholm. En granskning visar att pengarna i huvudsak har används i enlighet med beslut och styrdokument.

Revisionskontorets slutsats

Samhällsutveckling drivs av staden i samverkan med andra aktörer. Konjunktur och andra omvärldsfaktorer påverkar resultatet. Staden genomför åtgärder och har ett strategiskt utvecklingsarbete. De politiska målsättningarna nås dock inte. Stora avvikelser finns inom bostadsproduktion och miljöområdet. Medborgarnas upplevda trygghet har minskat enligt medborgarundersökningar. Eftersom svarsfrekvensen är låg finns behov av att utveckla alternativa mätmetoder som komplement till medborgarundersökningar.

4. Intern kontroll

Den samlade bedömningen är att kommunstyrelsens styrning och kontroll över stadens verksamheter i huvudsak varit tillräcklig.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar att styra, leda och samordna den interna kontrollen inom staden.

Kommunstyrelsen har rutiner och arbetssätt för att styra och identifiera brister i nämndernas interna kontroll. Åtgärder har vidtagits i de fall allvarliga brister uppmärksammats. Stockholm Stadshus AB ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen. Det sker bland annat genom att koncernstyrelsen och kommunstyrelsen till delar är personunion.

Stadsledningskontoret arbetar kontinuerligt med att utveckla nämndernas och bolagens internkontrollarbete. Bland annat genom utveckling av anvisningar och genom att anordna nätverksträffar.

Revisionskontoret har i genomförd granskning identifierat några utvecklingsområden. Avtalstrohet, efterlevnad av dataskyddsförordningen och styrning av investeringar är exempel på områden där den interna kontrollen behöver stärkas.

I årets granskning av den finansiella rapporteringen har inga väsentliga brister noterats.

5. Ekonomi

Revisionskontorets samlade bedömning från ekonomisk synpunkt är att verksamheten bedrivits på ett tillfredsställande sätt.

5.1.1 Kommunfullmäktiges finansiella mål

Kommunfullmäktige har fastställt sex finansiella mål för staden. Målen utgör underlag för bedömning av god ekonomisk hushållning ur ett ekonomiskt perspektiv. Utfallet för de finansiella målen redovisas i tabellen som följer i jämförelser med utfall för 2018. Av tabellen framgår att samtliga mål rapporterats som uppfyllda på kort sikt av kommunstyrelsen.

Finansiella mål	Utfall 2019	Utfall 2018	Årsredovisning 2019 (KS)	Bedömning revisionskontor
Stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet ska uppgå till 0,1 mnkr	1 006 mnkr	2 613 mnkr	Uppfyllt	Uppfyllt
Nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkterna, generella statsbidrag ska inte överstiga 100 %	101 %	100 %	Uppfyllt	Uppfyllt
Soliditeten ska inte understiga 34 % inkl. pensionsåtaganden för staden eller kommunkoncernen	35 % 49 %	35 % 51 %	Uppfyllt	Uppfyllt
Kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader ska inte överstiga 7,0 %	6 %	6 %	Uppfyllt	Uppfyllt
Budgetföljsamheten ska vara 100 %	100 %	99 %	Uppfyllt	Uppfyllt
Prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 %	0 %	1 %	Uppfyllt	Uppfyllt

När det gäller målet *Nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkterna, generella statsbidrag och utjämning ska inte överstiga 100 procent* framgår att målet gäller i ett långsiktigt perspektiv men för enskilda år kan även finansnettot räknas in. För 2019 är utfallet 101 procent exklusive finansnetto, vilket innebär att målet inte uppfylls i ett långsiktigt perspektiv. Räknas det positiva finansnettot med uppgår utfallet till 98 procent, vilket innebär att målet uppfylls på kort sikt.

Verksamhetens nettokostnader (exkl. jämförelsestörande poster) har ökat med 4,0 procent under 2019, en större ökning jämfört med skatteintäkter m.m. som har ökat med 2,6 procent. Det är av stor vikt att staden har kontroll över de ökande driftkostnader som uppstår, bland annat med anledning av befolkningstillväxt och förändrad befolkningsstruktur samt att anpassning sker till en nivå där dessa täcks av skatteintäkter exklusive finansnettot.

Kommunkoncernens kreditvärdighet är hög. Ratingen återspeglar kommunkoncernens förmåga att infria sina betalningsåtaganden och finansiella skyldigheter på kort respektive lång sikt. Kreditbedömningen utförs av Standard & Poor's⁵ som ger staden högsta möjliga betyg för både den korta och långa upplåningen, dock har den senaste ratingen en negativ utsikt. En långsiktigt god ekonomi understryks även av att staden har en stark soliditet. Medelvärde för alla kommuner ligger på 26 procent att jämföra med stadens soliditet som uppgår till 35 procent för år 2019.

Revisionskontorets bedömning

Samtliga finansiella mål uppnås 2019. Revisionskontorets bedömning är att staden, utifrån rådande utvecklingssituation med en växande befolkning och ökat behov av välfärdstjänster, bostäder och infrastruktur, behöver ha tydliga strategier för att upprätthålla god ekonomisk hushållning på lång sikt. Staden har ett lågt resultatmål och under flera år har nämndernas verksamhet finansierats till delar av utdelningar från koncernen samt realisationsvinster vid försäljning av tillgångar. Kommunkoncernen har en snabbt växande skuldsättning vilket, om åtgärder inte vidtas, kommer att begränsa stadens framtida handlingsutrymme. Strategier för att lokalförsörja och effektivisera verksamhet samt för att äga, förvalta och avyttra tillgångar är av stor vikt. Konsekvenser av att bibehålla eller öka stadens resultatmål bör analyseras.

⁵ Standard & Poor's är ett amerikanskt kreditvärderingsinstitut som bedömer kreditvärdighet, det vill säga riskerna med lån till företag och stater.

5.1.2 Driftverksamhet

Kommunstyrelsens redovisar följande utfall för staden i jämförelse med budget och utfall 2019.

Driftredovisning, mnkr	Budget 2019	Bokslut 2019		Budget- avvikelse 2018
		Utfall	Avvikelse	
Verksamhetens intäkter	8 474	12 340	3 866	4 139
Jämförelsestörande intäkter	0	2 525	2 525	3 042
Verksamhetens kostnader	- 53 423	- 56 553	- 3 130	-2 548
Jämförelsestörande kostnader	0	- 592	- 592	- 1 601
Avskrivningar	- 1 413	- 1 579	-166	-162
Verksamhetens nettokostnader	- 46 362	- 43 859	2 503	2 869
Skatteintäkter m.m.	44 805	45 118	313	259
Verksamhetens resultat	- 1 556	1 259	2 815	3 128
Finansnetto	1 556	1 469	-88	48
Årets resultat	0,1	2 728	2 728	3 176
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	0,1	1 006,4	1 006,3	2 613,2

Av ovanstående redovisning framgår att stadens utfall uppgår till 2 728 mnkr, vilket ska jämföras med det budgeterade resultatet på 0,1 mnkr. Resultatet förklaras främst av reavinster och intäkter från försäljning av exploateringsfastigheter om 2 525 mnkr.

Staden redovisar vissa IT-kostnader som jämförelsestörande, 415,4 mnkr (572,8 mnkr 2018). Dessa kostnader är enligt vår bedömning inte överensstämmande med Rådet för kommunal redovisnings definition av vad som är att betrakta som en jämförelsestörande post.

Räknas engångsposter bort såsom reavinster, utdelning från bolagen och gjord avsättning blir resultatet för 2019 -1 043 mnkr (-570 mnkr 2018), vilket är en oroande utveckling.

Stadens nämnder redovisar ett överskott jämfört med budget om 224 mnkr, varav 46 mnkr för stadsdelsnämnderna och 178 mnkr för övriga nämnder. Enskilda nämnder redovisar dock underskott mot budget.

I resultaträkningen samt i förvaltningsberättelsen redovisas att staden uppnår balanskravet och att årets resultat enligt balanskravet uppgår till 1 006 mnkr. Även tidigare år har staden redovisat ett positivt balanskravsresultat.

Revisionskontorets bedömning

Årets resultat uppfyller kommunfullmäktiges mål om budgetföljsamhet för 2019. Resultatet enligt balanskravet har uppfyllts och därmed kommunallagens krav på ekonomi i balans. Kommunstyrelsen har redogjort för och analyserat de huvudsakliga budgetavvikelserna mot årets budget i årsredovisning 2019.

Revisionskontoret har granskat upprättad balanskravsutredning och kan konstatera att denna är upprättad enligt reglerna i lag om kommunal bokföring och redovisning.

5.1.3 Investeringsverksamhet

Kommunstyrelsens redovisar följande utfall för investeringar i jämförelse med budget och utfall 2019.

Investeringsredovisning, mnkr	Budget 2019	Bokslut 2019			Budget- avvikelse 2018
		Utfall	Avvikelse	i %	
Nettoutgifter staden	8 271	7 202	1 069	13	1 111
Nettoutgifter, bolagen	15 244	12 858	2 386	16	2 400
Nettoutgifter, koncern	23 515	20 060	3 455	15	3 511

Stadens nettoinvesteringar uppgår till 7 202 mnkr (7 139 mnkr 2018), vilket är 1 069 mnkr lägre än budget. Fastighetsnämnden redovisar en avvikelse mot budget på 382 mnkr. Som orsak till budgetavvikelsen anges förskjutningar i ett antal fastighets- och idrottsinvesteringar (bland annat Kulturhuset och Liljevalchs) samt ändrad inriktning för några projekt. Dessutom har nämnden kostnadsfört nedlagda utgifter för två förgävesprojekt om 134 mnkr.

Exploateringsnämndens avvikelse på 283 mnkr förklaras av att investeringsinkomsterna varit större än budgeterat. Även kyrkogårdsnämnden och trafiknämnden redovisar större avvikelser mot budget. Avvikelserna förklaras av förskjutningar och senareläggningar av projekt. Bland annat gällande trafiksäkerhetsåtgärder, Grönare Stockholm och Järva begravningsplats.

Kommunkoncernens investeringar uppgår 2019 till 20 104 mnkr (19 171 mnkr). För koncernen Stockholm Stadshus AB uppgår

utfallet till 12 858 mnkr (12 582 mnkr) att jämföra med budget på 15 244 mnkr. Antal projekt som överstiger 300 mnkr i budget är cirka 60. Förklaring till avvikelserna mot budget ges ej i stadens årsredovisning.

Koncernens investeringsutfall avviker med 3 455 mnkr mot budget, 15 procent. Avsnittet investeringar i årsredovisningen bör innehålla en mer omfattande analys av budgetavvikelsen samt en analys av vilka konsekvenser dessa tidsförskjutningar får för staden och dess verksamheter, ekonomi samt framtida finansieringsmöjligheter, vilket revisionskontoret även tidigare har framfört.

Utöver dessa investeringar har staden bidragit med 436 mnkr i medfinansiering av bland annat utbyggnad av tunnelbanan och buss-terminalen vid Slussen.

I tabellen redovisas en sammanställning över stadens och bolagens investeringar 2016-2019 (utfall) och 2020-2022 (plan).

Investeringar, netto (mnkr)

	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nämnder	5 615	5 863	7 139	7 202	7 760	7 490	7 566
Bolag	10 073	10 874	12 582	12 858	13 417	14 924	15 104

Enligt fullmäktiges budget 2019 är en viktig förutsättning, för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka, balansen mellan egen finansiering och upplåning.

Kommunkoncernens låneskuld, avseende bolagens investeringar, uppgår till 57 602 mnkr (48 106 mnkr). Det är en ökning med 9 496 mnkr jämfört med föregående år. Den samlade låneskulden ligger inom finanspolicyn ram som uppgår till 75 000⁶ mnkr.

5.1.4 Prognossäkerhet

Till grund för kommunstyrelsens ekonomiska prognoser och ekonomistyrning sker rapporteringen av den ekonomiska ställningen för stadens samtliga verksamheter till kommunstyrelsen i form av månadsrapporter, tertialrapport, delårsrapport och slutligen årsredovisning.

⁶ Beslut om höjning från 60 mdkr till 75 mdr togs i KF 2019-06-17

Kommunstyrelsen prognostiserade i tertialrapport 1 att resultatet skulle uppgå till 668 mnkr och i tertialrapport 2 var prognosen 1 080 mnkr, att jämföra med budget på 0,1 mnkr. Årets resultat blev 1 648 mnkr bättre än prognosen i tertialrapport 2. Den främsta orsaken är att de jämförelsestörande intäkterna blev cirka 1 200 mnkr högre än prognosen på grund av reavinster och försäljning av exploateringsfastigheter som genomförts efter tertialrapport 2. Någon prognos för dessa poster görs inte då osäkerhet finns avseende när och om försäljningar kommer att genomföras.

Nämnder

När det gäller nämndernas resultat har följande prognoser lämnats avseende avvikelse mot budget.

(mnkr)	Tertialrapport 1 2019	Tertialrapport 2 2019	Bokslut 2019
Stadsdelsnämnder	15	15	46
Facknämnder	-4	41	178
Summa nämnder	11	56	224

Jämfört med prognosen vid tertialrapport 2 blev utfallet 168 mnkr högre i bokslutet. Det är framförallt trafiknämnden och socialnämnden som står för differensen.

När det gäller nämndernas investeringar redovisas följande prognoser avseende årsutfallet.

(mnkr)	Budget 2019	Tertial- rapport 1 2019	Tertial- rapport 2 2019	Bokslut 2019
Nettoinvesteringar	8 325	7 980	7 915	7 202

Jämfört med prognosen vid tertialrapport 2 blev utfallet 712 mnkr lägre i bokslutet. Det är främst exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och trafiknämnden som redovisar avvikelser mellan prognos och utfall.

Bolagen

När det gäller bolagens resultat har följande prognoser lämnats avseende avvikelse mot budget.

(mnkr)	Budget 2019	Tertial- rapport 1 2019	Tertial- rapport 2 2019	Bokslut 2019
Bolagens resultat efter finansnettot exkl. reavinsten/ förluster	1 736	1 864	1 834	2 249

Jämfört med prognosen vid tertialrapport 2 blev utfallet 415 mnkr högre i bokslutet. Detta beror bland annat på resultatet för Micasa Fastigheter AB som blev 318 mnkr bättre än prognosen på grund av reavinsten. För de flesta bolag blev resultatet bättre än prognosen.

När det gäller bolagens investeringar redovisas följande prognoser när det gäller årsutfallet.

(mnkr)	Budget 2019	Tertial- rapport 1 2019	Tertial- rapport 2 2019	Bokslut 2019
Nettoinvesteringar	15 244	14 547	13 531	12 858

Jämfört med prognosen vid tertialrapport 2 blev utfallet 673 mnkr lägre i bokslutet. Det är främst bostadsbolagen som redovisar lägre utfall jämfört med prognosen.

Revisionskontorets bedömning

Kommunstyrelsen bedöms ha en i huvudsak tillfredsställande struktur för uppföljning. Ekonomin följs systematiskt upp i samband med månads- och tertialrapporter. Sammanställningarna visar dock att nämndernas och bolagens prognossäkerhet kan förbättras både för drift- och investeringsverksamhet.

6. Årsredovisning och räkenskaper

Den samlade bedömningen är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

Syftet med granskningen av årsredovisning är att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt i enlighet med god redovisningssed. Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande.

Revisionskontorets bedömning

Den samlade bedömningen är att stadens årsredovisning 2019 i allt väsentligt, upprättats i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Såväl stadens som koncerns räkenskaper ger en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Årsredovisningen är omfattande och innehållsrik. Omfånget av årsredovisningen inverkar på överskådligheten. Redovisningen av måluppfyllnad är tydlig.

Förvaltningsberättelse

I lagen om kommunal bokföring och redovisning kapitel 11 framgår vad förvaltningsberättelsen ska innehålla. Bland annat ska redovisning ske av viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning, händelser av väsentlig betydelse, god ekonomisk hushållning och den kommunala koncernen.

Revisionskontorets bedömning

De olika delar som ska ingå i en förvaltningsberättelse finns i allt väsentligt redovisade i årsredovisningen. Kommunstyrelsen har anpassat förvaltningsberättelsen till de nya lagkraven men bör utveckla redovisningen för att få den mer överskådlig och lättillgänglig.

Driftredovisning

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning ska årsredovisningen innehålla en redovisning hur utfallet förhåller sig till

den budget som fastställs för den löpande verksamheten under eget avsnitt.

Revisionskontorets bedömning

I årsredovisningen finns en redovisning av utfall per nämnd och verksamhetsområde i slutet av årsredovisningen. Under avsnitt driftredovisning redovisas avvikelser för vissa intäkter och kostnader samt för nämnder med större avvikelser. En tabell över budget, utfall och avvikelse bör komplettera nuvarande redovisning under driftredovisningen.

Investeringsredovisning

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning ska årsredovisningen innehålla en samlad redovisning av stadens investeringsverksamhet under eget avsnitt. Enligt RKR R14 ska investeringsredovisningen utformas så att utfallen på ett överskådligt sätt kan stämmas av mot fullmäktiges budget och andra för investeringsverksamheten relevanta fullmäktigebeslut.

Revisionskontorets bedömning

I förvaltningsberättelsen finns en investeringsredovisningen med utfall per nämnd. Under avsnittet investeringsredovisning redovisas hur stadens investeringar har utvecklats men redovisning per nämnd görs endast för nämnder med större avvikelser. Redovisning av större investeringsprojekt med förklaring till avvikelser görs för några fåtal projekt. Tabell över budget, utfall och avvikelse bör komplettera nuvarande redovisning. Gäller för både nämnderna och stadens större investeringsprojekt.

Resultaträkning

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning framgår att resultaträkningen i sammandrag ska redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret.

Rådet för kommunal redovisning (RKR) har tagit fram en ny rekommendation för intäkter, rekommendation R2, som ersätter tidigare rekommendation, R 18. Den nya rekommendationen innebär att intäkter från gatukostnadsersättningar, exploateringsbidrag och liknande ersättningar inte kan periodiseras i takt med anläggningens förbrukning. I juni år 2019 tog RKR beslut om att R18 kan tillämpas om så önskas under 2019 gällande. Kommunen har valt att tillämpa R18 för 2019. Upplysning om detta lämnas i årsredovisningen

Revisionskontorets bedömning

Resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat. Resultaträkningen är uppställd i enlighet med lagen och noter finns i tillräcklig omfattning. Interna transaktioner har i huvudsak eliminerats. I granskningen noteras dock att staden, likt tidigare år, redovisar vissa IT-kostnader som jämförelsestörande kostnader. Dessa kostnader ska, enligt god redovisningssed, redovisas som verksamhetens kostnader.

Vid granskning av nämndernas årsbokslut har ett mindre antal fel-periodiseringar uppmärksammats. Felen uppgår sammantaget inte till materiella belopp för staden.

Balansräkning

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning framgår att balansräkningen ska i sammandrag redovisa kommunens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång. Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen.

Revisionskontorets bedömning

Balansräkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild och uppfyller kraven på god redovisningssed och normgivning. Balansräkningen är uppställd i enlighet med lagen och omfattar tillräckliga noter. Bilagor/specifikationer finns i tillräcklig omfattning.

Kassaflödesanalys

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning ska kommunens in- och utbetalningar under räkenskapsåret redovisas i kassaflödesanalysen.

Revisionskontorets bedömning

Kassaflödesanalysen är upprättad enligt god redovisningssed och överensstämmer med årsredovisningens övriga delar.

Sammanställda räkenskaper

Enligt lag om kommunal bokföring och redovisning ska sammanställda räkenskaper upprättas för den kommunala koncernen, under vissa förutsättningar.

Syftet med att upprätta sammanställda räkenskaper är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning, oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs.

I sammanställda räkenskaper ingår boksluten för Stockholms stad, Stadshuskoncernen, stadens intressebolag⁷ samt Storstockholms brandförsvarsförbund. Bolagens och brandförsvarsförbundets årsredovisningar har granskats av respektive auktoriserad revisor. Stadens bokslut har granskats av revisionskontoret med hjälp av konsult.

För Stockholm Exergi AB har avsteg gjorts från proportionell konsolidering och här används kapitalandelsmetoden. Den valda metoden ger en rättvisande bild av innehavet och det framgår av årsredovisningen varför annan metod valts.

Justering och eliminering har gjorts för koncerninterna poster. Vid avstämning av de interna posterna noterades en del differenser. Det fortgår ett projekt för att förbättra den interna avstämningen för att minimera differenserna.

Årets resultat i kommunkoncernen uppgår till 3 156 mnkr efter gjorda elimineringar (3 083 mnkr 2018).

Kommunalförbundet

Storstockholms brandförsvarsförbund ingår i stadens sammanställda redovisning. Revisionen av förbundet utförs av fyra förtroendevalda revisorer som utses från medlemskommunerna. För perioden 2018-2022 är stadens revisorer inte representerade. Revisorerna biträds av en revisionsbyrå. Revisorerna har lämnat sin revisionsberättelse samt redogörelse för år 2019.

Av revisionsberättelsen framgår att:

- Direktionen i Storstockholms brandförsvaret i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt.
- Räkenskaperna är i allt väsentligt rättvisande. Det noterades att förbundet redovisar ett underskott enligt balanskravet men direktionen har uttryckt att särskilda skäl kommer anges för att inte återställa underskottet inom tre år.
- Direktionens interna kontroll har varit tillräcklig, med undantag för IT- och informationssäkerhet där revisionen lämnat rekommendationer för att stärka den interna kontrollen ytterligare.

⁷ Mässfästigheter i Stockholm AB och Stockholm Exergi Holding AB

- Resultatet i årsredovisningen är i allt väsentligt förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som direktionen uppställt.

Revisionskontorets bedömning

De sammanställda räkenskaperna uppfyller syftet med att ge en helhetsbild av stadens ekonomiska ställning, resultat och åtaganden. De är upprättade i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendation från Rådet för kommunal redovisning.

Bilaga 1 – Genomförda granskningar 2019

Under revisionsåret 2019 har utöver den grundläggande granskningen ett antal projekt och fördjupade granskningar genomförts. Granskningarna är ett viktigt underlag för revisionens samlade bedömning av kommunstyrelsen. Nedan redovisas i korthet ett urval av genomförda granskningar där kommunstyrelsen varit en av de nämnder som granskats.

Nödvattenförsörjning

Revisionskontoret har genomfört en granskning av stadens arbete med vattenförsörjning. Syftet med granskningen var att bedöma om staden har en tillräcklig beredskap för att säkerställa stadens vattenförsörjning vid såväl mindre allvarliga som allvarliga störningar. Granskningen har fokuserat på nödvattenförsörjning. Granskningen har omfattat Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) och kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen har övergripande ansvar för samordning och inriktning av stadens säkerhets- och krisberedskapsarbete. När en extraordinär händelse inträffar kan staden välja att aktivera krisledningsnämnden och den centrala krisledningsorganisationen. Den centrala krisledningsorganisationen leds av stadsdirektören. Beslutet att aktivera krisledningsnämnden fattas av nämndens ordförande. Krisledningsnämndens ordförande ska erhålla uppdaterad information direkt från stadsdirektören. Krisledningsnämnden utgörs av borgarrådsberedningen och ska stå för de strategiska beslut en extraordinär händelse kräver. Denna nämnd kan ta över hela, eller delar av, andra nämnders ansvarsområden men har inte lagstöd att ta över även ett bolags ansvarsområden. För det krävs särskilda avtal eller andra bindande styrdokument. Några sådana dokument finns inte beslutade.

Granskningen visar att staden har en ändamålsenlig organisation för krisledning och beredskap med tydlig ansvarsfördelning gällande reserv- och nödvatten. Nödvattenförsörjningen ska inte svara upp mot allmänhetens behov av vatten, utan endast för särskilt prioriterade grupper. En prioritering har gjorts utifrån de brukare som inte har möjlighet att hämta vatten på egen hand.

Nödvattenrutinen uppdateras regelbundet på årsbasis och är, med ett undantag, utformad i linje med livsmedelsverkets rekommendationer. Det identifierade undantaget avser att den

politiska nivån inte är involverad i att sätta den övergripande strategiska inriktningen gällande nödvattenförsörjningen. Enligt livsmedelsverket bör prioritering och planering av nödvattnet företrädesvis utgå ifrån ett politiskt uppdrag. Detta är i enlighet med kommunallagen (10 kap 3 §) där det stipuleras att kommunfullmäktige ska besluta om ärenden av principiell beskaffenhet eller av sådana av större vikt.

Vidare framgår det av granskningen att staden har dokumentation rörande krisberedskap samt risk- och sårbarhetsanalysarbete, vilka omsätts i den dagliga verksamheten. Staden bedriver ett aktivt säkerhetsskyddsarbete vad gäller dess processer. En säkerhetsskyddsanalys utförs årligen med stöd från Säkerhetspolisen och utmynnar i en konkret åtgärdsplan.

Det finns en ändamålsenlig kriskommunikationsplan. Denna är tydligt författad, uppdaterad samt inkluderar konkreta direktiv kring vilken information som ska lämnas samt dess syfte. Vidare är det säkerställt att personal finns tillgänglig i händelse av kris 24 timmar om dygnet och året runt.

Det sker samverkan både internt mellan kommunstyrelsen och SVOA och externt med Region Stockholm. Granskningen visar att risker kopplade till framtida vattenförsörjningsbehov finns identifierade i programmet Stockholms Framtida Vattenförsörjning. Tillhörande sannolikhets- och konsekvensanalys inklusive åtgärdsplan finns även dokumenterade.

Revisionskontorets bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att staden har en tillräcklig beredskap för stadens vattenförsörjning vid såväl mindre allvarliga som allvarliga störningar. Bedömningen grundar sig på att staden har en ändamålsenlig organisation och dokumentation för krisledning och beredskap med tydlig ansvarsfördelning gällande nödvatten. Kommunstyrelsen rekommenderas att överväga om den övergripande strategiska inriktningen för nödvattnets planering samt dess prioritering bör beslutas av kommunfullmäktige. Vidare rekommenderas kommunstyrelsen att säkerställa att gränsdragningen mellan krisledningsnämndens ansvar och bolagens ansvar i händelse av kris har reglerats i styrdokument i enlighet med det arbetssätt som staden planerar för.

Redovisning av it-projekt

En granskning har genomförts av hur it-projekt redovisas, bland annat avseende intern tid och hur denna typ av projekt bör hanteras i redovisningen. Syftet med granskningen var att undersöka om kommunstyrelsens redovisning av it-projekt är korrekt utifrån gällande redovisningsregler och lagstiftning. Verifiering har skett genom att granska redovisningen för projekt skolplattform. Med it-projekt förstås projekt där införandet eller utveckling av ny teknik utgör en väsentlig del av projektets målsättning.

Den sammanfattande bedömningen är att kommunstyrelsens redovisning av it-projekt kan utvecklas, exempelvis avseende hantering av intern tid och ställningstagande till om projektet ska direktavskrivas eller redovisas som en immateriell anläggningstillgång.

Enligt god redovisningssed ska lön för person som arbetar med att utveckla/iordningställa tillgångar ska tas med i anskaffningsvärdet. Dock får endast löneutgift för den nedlagda arbetstiden tas med. Detta kräver att tidredovisning sker och används som grund för aktivering. Granskningen visar att intern tid inte alltid redovisas för it-projekt i staden.

Revisionskontorets bedömning

För att ge en rättvisande bild av den totala kostnaden för ett it-projekt behöver tid för interna resurser redovisas och kostnadsberäknas både i projektplanering och i uppföljning. Vidare anser revisionskontoret att en rutin bör utvecklas för att vid projektets uppstart ta ställning till och dokumentera om projektet bedöms ge upphov till en immateriella tillgång eller ej. Ställningstagande och dokumentation bör ske utifrån kriterier som framgår i 6 kap. 7 § första stycket LKBR.

Ekonomiskt stöd till politiska partier

Enligt kommunallagen får kommuner ge ekonomiska bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin. För att värna den lokala demokratin är det angeläget att regelverket för stöd till partierna är enkla att förstå och att rollfördelningen mellan stadens ansvar och ansvaret hos partierna är tydlig. Om tveksamheter råder kring hantering av partistöd kan tilliten till staden och den lokala demokratin skadas.

Staden lämnar ekonomiskt stöd till de politiska partierna som är representerade i fullmäktige. Stödet utges i dels i form av kanslistöd, dels i form av partistöd. Kanslistödet uppgår till 116,3 mnkr i bud-

get 2019 och avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen och viss representation och bygger på en överenskommelse mellan partierna. Partistödet uppgår till 46,0 mnkr i budget 2019 och utgår i form av grundstöd per parti och partistöd per mandat.

En granskning har genomförts för att bedöma om kommunstyrelsens förvaltning har styrdokument som reglerar stöd till politiska partier samt rutiner för att kontrollera efterlevnad utifrån vad som anges i 4 kap 29-32 §§ kommunallagen.

Partistöd

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka den kommunala demokratin. En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Fullmäktige får besluta att stöd inte ska betalas till ett parti som inte lämnar redovisning och granskningsrapport.

I Stockholm har kommunfullmäktige fattat beslut om ”Regler om lokalt partistöd”. I dessa regler anges bland annat att parti som inte lämnat redovisning och granskningsrapport till kommunstyrelsen senast den 30 juni året efter det år som redovisningen avser inte erhåller stöd för nästkommande år. Stödet hålls inne till dess redovisning och granskningsrapport har lämnats in och behandlats av fullmäktige. Granskningen visar att samtliga partier lämnat in redovisningar för år 2018.

Kanslistöd

I budgeten anges hur mycket som budgeteras för rotlar och partikanslier, det så kallade kanslistödet. I budget 2019 uppgår den totala budgeten till 116,3 mnkr. Det framgår också hur beloppet fördelas mellan respektive parti. Det anges att kostnaderna främst avser arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen och viss representation samt att partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- och underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år. Granskningen visar att det finns en otydlighet i hur kanslistödet får användas och att partierna använder stödet på olika sätt.

Politiska sekreterare är enligt stadens tolkning inte anställda i staden. Arbetsvillkor framgår av anställningsavtal. Eftersom kanslierna inte är någon juridisk person finns otydligheter avseende arbetsgivaransvar. Staden delar det fysiska arbetsmiljöansvaret med

kanslierna eftersom kanslierna sitter i stadens lokaler. Staden administrerar även kansliernas löneadministration.

Utöver kommunfullmäktiges budgetbeslut finns inga politiska beslut som reglerar hur budgetmedlen får användas eller anställningsvillkor för anställda vid kanslierna. Det finns en överenskommelse mellan de politiska partierna som bland annat beskriver rätten till avgångsvederlag för politiska sekreterare men överenskommelsen är inget styrande dokument då inget formellt beslut har fattats.

Revisionskontorets bedömning

Staden har styrdokument och rutiner för hantering av partistöd som följer vad som anges i kommunallagen. I budgeten anges att kanslistödet får användas fritt inom kommunallagens ram. Det ger utrymme för tolkning. Kommunstyrelsen rekommenderas därför att besluta om regler för vad som gäller för att partierna ska erhålla kanslistöd och hur det får användas.

Generella IT-kontroller, Agresso

En granskning har genomförts kopplat till systemförvaltningen av det centrala ekonomisystemet Agresso. Syftet har varit att bedöma den interna kontrollen i processer och rutiner kopplat till systemet. Granskningen syftade också till att följa upp de iakttagelser som framkom i en tidigare granskning som genomfördes 2016.

Granskningen visar att det finns processer och rutiner etablerade för att förvalta Agresso. Det finns en tydlig strategi för hanteringen av IT-verksamheten inom staden och en förvaltningsmodell där roller är definierade och dokumenterade. Vidare finns det formella processer och rutiner kopplade till behörighet och förändringshantering av ekonomisystemet.

Revisionskontorets bedömning

Kommunstyrelsen har sedan 2016 stärkt den interna kontrollen. Samtliga rekommendationer har åtgärdats. Dock kan den interna kontrollen förstärkas ytterligare genom att följa upp och dokumentera leverantören Tietos internkontroll kopplat till SIKT-avtalet. En rutin bör även tas fram för att granska databasanvändares behörigheter. Kommunstyrelsen rekommenderas därför att fortsätta utveckla den interna kontrollen avseende Agresso.

Miljöprogram – kvalitetssäkring av uppgifter

En uppföljande granskning har genomförts för att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig kvalitetssäkring av de uppgifter som nämnder och styrelser lämnar i samband med uppföljning av stadens miljöprogram. Vid en tidigare granskning som genomfördes 2017 noterades bland annat att det fanns olikheter i hur indikatorer beräknades, vilket kan leda till svårigheter med att tolka resultatet. Vissa indikatorer rapporteras också vidare till bland annat Energimyndigheten.

Granskningen visar att kommunstyrelsen har tagit fram rutiner för nämnder och styrelser uppföljning och rapportering av nyckeltal avseende energianvändning.

Revisionskontorets bedömning

Sammantaget bedömer revisionskontoret att kommunstyrelsen utvecklat arbetet med kvalitetssäkring av de uppgifter som nämnder och styrelser lämnar i samband med uppföljning av stadens miljöprogram. Dock visar revisionskontorets kontroll av inrapporterade värden i ILS att det fortfarande finns avvikelser i jämförelse med de uppgifter som staden kommer att lämna till Energimyndigheten. Kommunstyrelsen rekommenderas att fortsätta utveckla arbetet med kvalitetskontroller.

Stadens arbete med våldsbejakande extremism (rapport 2019:2)

Revisionen har granskat om staden bedriver ett strukturerat arbetet för att motverka våldsbejakande extremism. Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Skärholmen samt Spånga-Tensta.

Granskningen visar att kommunstyrelsen och nämnder har strukturer för arbete mot våldsbejakande extremism. Arbetet utförs inom ramen för befintliga verksamheter och följer intentionerna i stadens budget samt riktlinjer för arbetet mot våldsbejakande extremism.

Stadsrevisionens bedömning

Revisionen bedömer att rapporteringen av arbetet mot våldsbejakande extremism till kommunstyrelsen behöver utvecklas. Kommunstyrelsen rekommenderas att utforma en vägledning för samverkan med civilsamhället.

Implementering av dataskyddsförordningen (rapport 2019:5)

Revisionen har genomfört en granskning av kommunstyrelsens och övriga nämnders följsamhet till dataskyddsförordningen. Kommunstyrelsen omfattas både i rollen som nämnd och som styrelse med uppsiktsplikt över stadens verksamheter. Syftet med granskningen har varit att bedöma hur implementeringen av förordningen har genomförts.

Granskningen har visat att kommunstyrelsens arbete med personuppgiftshanteringar inte är helt tillräckligt. Det kvarstår arbete innan kommunstyrelsen och övriga nämnder uppnår kraven i dataskyddsförordningen. Samtliga nämnder har utsett dataskyddsombud och anmält dataskyddsombudet till Datainspektionen. För övriga delar i regelverket som granskats finns flera avvikelser. Stadsledningskontoret och övriga förvaltningar arbetar inte regelbundet och systematiskt med inventering av personuppgiftsbehandlingar. Vidare har informationstillgångar inte informationsklassats. Stadsledningskontoret tillhandahåller inte regelbundna utbildningar om dataskyddsförordningen till förvaltningarna.

Stadsrevisionens bedömning

Revisionen bedömer att kommunstyrelsen behöver fortsätta att utveckla styrning och uppföljning av stadens arbete med att efterleva dataskyddsförordningen. Kommunstyrelsen rekommenderas att tillhandahålla regelbundna utbildningar om dataskyddsförordningen och informationsklassning inom den egna förvaltningen och till övriga förvaltningar.

Kontinuitetsplanering – it-avbrott (rapport 2019:6)

Revisionskontoret har genomfört en granskning av stadens styrning och uppföljning av den kontinuitetsplanering som ska finnas för att minimera skadan av begränsad tillgång till informationsteknik.

För att ge nämnder och bolag förutsättningar att organisera och genomföra ett kvalitativt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser och kontinuitetsplaner krävs ett väl utvecklat metodstöd. I kombination med detta krävs även att adekvata och återkommande utbildningsmöjligheter ges.

Granskningen visar att det saknas ett aktuellt metodstöd för att skapa ett enhetligt arbetssätt. Det har heller inte genomförts någon stadsgemensam utbildningsinsats vare sig i metodstöd eller inom det aktuella området sedan 2016.

I granskningen har det framkommit att det i dagsläget inte sker någon stadsövergripande avstämning och kontroll av att berörda

nämnder upprättar kontinuitetsplaner för de kritiska åtaganden som identifierats i risk- och sårbarhetsanalysen. Granskningen visar även att de centrala instruktionerna inte ställer krav på att kontinuitets- hantering ska genomföras för samtliga identifierade tidskritiska åtaganden. Detta innebär att inte alla de åtaganden som anses vara tidskritiska har en plan för att hanteras om det skulle uppstå en störning.

Stadsrevisionens bedömning

Revisionens sammantagna bedömning är att det finns brister i stadens styrning och uppföljning som behöver åtgärdas. Förutsätt- ningarna för nämndernas arbete behöver förbättras genom ökad central styrning och stöd. Vidare bör samtliga åtaganden som bedömts som allvarliga och tidskritiska kontinuitetshanteras.

Kommunstyrelsen rekommenderas därför att utarbeta ett relevant och aktuellt metodstöd för nämndernas arbete och integrera metod- stödet med anvisningar för informationssäkerhet. Stadslednings- kontorets ansvar för uppföljning av de olika processerna i nämnder- nas arbete med risk- och sårbarhetsanalyser och kontinuitetsplane- ring behöver också förtydligas. Vidare rekommenderas kommun- styrelsen att tillhandahålla adekvata och återkommande utbildnings- möjligheter för nämnderna.

Stadens arbetsmarknadsinsatser (rapport 2020:1)

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av om stadens styr- ning och uppföljning av arbetsmarknadsinsatser bidrar till fullmäk- tiges mål om egen försörjning och skapar förutsättningar för likvär- diga insatser. Utöver kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnd- en, där stadens jobbtorg återfinns, har stadsdelsnämnderna Farsta, Spånga-Tensta och Skärholmen ingått i granskningen.

Insatser erbjuds i enlighet med vad fullmäktige angett samt till de grupper som enligt budget ska prioriteras. Genom jobbtorgs arbete skapas förutsättningar för likvärdiga insatser inom staden. Utbudet av förberedande insatser vid stadsdelsnämnderna varierar dock på ett sätt som inte enbart motiveras av lokala förutsättningar. Det har även skett en förskjutning av insatser från stadsdelsnämnderna till jobbtorgen. Att stadsdelsnämndernas roll tydliggörs är viktigt för att upprätthålla likställighetsprincipen.

Fungerande samverkansstrukturer finns mellan jobbtorgen och stadsdelarnas socialtjänst. Arbetsförmedlingens omorganisation har påverkat samverkan med jobbtorgen negativt och ökat arbetsbelast-

ningen vid jobbtorgen. Vidare sammanfaller målgrupper och insatser i stora delar. En tydlig gränsdragning mellan parterna är viktigt för att minska risken för ineffektivitet och/eller en övervältring av kostnader på staden.

I granskningen noteras även att det är svårt att hitta insatser för personer som är långtidsarbetslösa och/eller har komplex problematik samt att de förflyttas mellan stadens aktörer, regionen och staten under en längre tid utan att komma närmre arbete.

Stadsrevisionens bedömning

Granskningen visar att staden genomför ett omfattande arbete för att stödja individer till arbete. Revisionens samlade bedömning är att stadens styrning av arbetsmarknadsåtgärder bidrar till fullmäktiges mål om egen försörjning. Det finns dock behov av att på strategisk nivå tydliggöra omfattningen av insatser, ansvarsfördelning inom staden och vilka typer av insatser som ska tillhandahållas relativt Arbetsförmedlingen. Uppföljningen av arbetsmarknadsinsatser behöver även utvecklas med analyser av om utförda insatser ger önskvärd effekt. Kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden rekommenderas att gemensamt tydliggöra:

- Omfattningen av och innehållet i stadens insatser utifrån stadens ambitionsnivå och förändringar inom Arbetsförmedlingens ansvarsområde.
- Stadsdelsnämndernas uppdrag att erbjuda arbetsförberedande insatser inför inträde på arbetsmarknaden för att garantera likställighetsprincipen.
- Vad uppföljning och redovisning av stadens arbetsmarknadsinsatser ska innehålla för att synliggöra de olika insatsernas effekter.
- Omfattningen av arbetstränande insatser för personer med komplex problematik eller långtidsarbetslöshet, inklusive Finsams roll i det samlade utbudet.

Uppföljning av tidigare års rekommendationer

Tidigare års granskning av kommunstyrelsen har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionskontoret gör årligen en uppföljning och bedömning av hur styrelsen har beaktat rekommendationerna. Uppföljning visar att kommunstyrelsen i huvudsak har beaktat revisionens rekommendationer.

Bilaga 2 - Kommunstyrelsens egen verksamhet

Verksamhet och ekonomi

I detta avsnitt redovisas en granskning av om styrelsens resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer, lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten. Vidare redovisas om styrelsen har genomfört sitt uppdrag med tillgängliga resurser samt haft en styrning och uppföljning mot mål och beslut.

Sammantaget bedöms att styrelsen har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig på att det ekonomiska utfallet ligger i nivå med budget och att det verksamhetsmässiga resultatet är förenligt med kommunfullmäktiges mål.

Verksamhetsmässigt resultat

Revisionen konstaterar att styrelsens verksamhetsmässiga resultat för 2019 i allt väsentligt är förenligt med de mål som fullmäktige fastställt. Styrelsen bedöms ha bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen grundas på granskning av styrelsens redovisning i verksamhetsberättelsen vad gäller måluppfyllelse samt på övriga granskningar som genomförts under året.

Styrelsens verksamhetsberättelse bedöms i huvudsak ge en rättvisande bild av det verksamhetsmässiga resultatet. Styrelsen har avrapporterat resultat av beslutade mål. Redovisningen ger rimliga förutsättningar för att bedöma måluppfyllelse.

I verksamhetsberättelsen redovisar styrelsen att den bidrar till att uppfylla fullmäktiges tre inriktningsmål. Styrelsen bedömer att samtliga tolv av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Kommunstyrelsen har under året i allt väsentligt nått årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer och genomfört de aktiviteter och uppdrag kommunfullmäktige har fastställt. Indikatorer som inte uppnås är *Antal tillhandahållna platser för feriejobb* och *Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb*.

Styrelsen har i många avseenden en indirekt påverkan på måluppfyllelsen och bedömningarna grundar sig främst på en

genomgång av KF-aktiviteter samt årsutfallet på de av fullmäktige framtagna indikatorerna.

Revisionens granskning visar att det finns grunder för styrelsens målbedömning.

Ekonomiskt resultat

Av årets redovisning framgår att kommunstyrelsens utfall avviker med 24,8 mnkr i förhållande till budgeten efter resultatöverföringar och 48,0 mnkr före resultatöverföringar. Budgeten består främst av stadsledningskontorets verksamhet, stadsövergripande verksamhet och bidrag (främst till Storstockholms Brandförsvarsförbund) samt den politiska organisationen.

Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål om budgetföljsamhet uppnåtts. Styrelsen bedöms ha bedrivit verksamheten på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

De största avvikelserna finns inom den politiska organisationen som redovisar ett balanserat överskott med 53,6 mnkr. Vidare redovisar styrelsen att återhållsamhet samt vakanta tjänster är en bidragande orsak till avvikelsen mot budget.

Styrelsen har förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt.

Intern kontroll

I detta avsnitt redovisas en granskning av styrelsens interna kontroll. Av granskningen framgår bland annat i vilken utsträckning den interna kontrollen är en integrerad del i verksamhetens styrning och uppföljning. Vidare om det finns systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner.

Den samlade bedömningen är att styrelsens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten har varit tillräcklig. Av redovisningen framgår att vissa brister har noterats vad gäller hantering av behörigheter i Agresso, inköpsprocessen och intäktsprocessen. Dessa brister har dock åtgärdats under 2019.

Arbetet med den interna kontrollen är en integrerad del i styrning och uppföljning. Vidare finns systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner.

Styrelsen har en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter för att stödja verksamheten och att förhindra avsiktliga och oavsiktliga fel samt oegentligheter. Det finns riktlinjer och rutiner som bidrar till att säkerställa att verksamhetens mål uppfylls och att föreskrifter följs.

Styrelsen genomför årliga riskanalyser som fångar upp väsentliga risker samt hur de ska hanteras för att minimera risken för att verksamhetens mål inte uppnås. Styrelsen har i sin internkontrollplan fastställt vilka åtgärder som ska hantera prioriterade risker. Kontroller enligt den interna kontrollplanen följs upp systematiskt och fortlöpande. De avvikelser som påträffats har dokumenterats och åtgärder har föreslagits.

Styrelsen har en i huvudsak tillfredsställande uppföljningsstruktur. Rapporteringen ger en aktuell, rättvisande och tillförlitlig information om verksamhet och ekonomi. Styrelsen har system och rutiner för uppföljning av verksamhet som uppdragits åt annan att utföra.

Under året har revisionen genomfört granskningar som omfattat inköpsprocessen, intäktprocessen, behörighetshantering i Agresso, löneprocessen, momshantering samt generella IT-kontroller - Agresso M4. Några utvecklingsområden har identifierats, bl.a. avseende rutiner för hantering av hyresintäkter.

Räkenskaper

I detta avsnitt redovisas en bedömning av om styrelsens räkenskaper är rättvisande, upprättade enligt lag om kommunal bokföring och redovisning samt följer god redovisningssed. Bedömningen baseras på en granskning av nämndens bokslut och på övriga granskningar som genomförts under året.

Räkenskaperna bedöms ge en rättvisande bild av verksamhetens resultat och ekonomisk ställning. Räkenskaperna bedöms vidare vara upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

Bilaga 3 – Sammanställning målbedömning kommunkoncernen

Kommunfullmäktige har beslutat om 3 inriktningsmål och 12 verksamhetsområdesmål för kommunkoncernen. Till varje verksamhetsområdesmål finns indikatorer med årsmål. I denna bilaga redovisas utfall för åren 2018 och 2019 samt årsmål 2019 för indikatorer. Vidare redovisas revisionskontorets bedömning av måluppfyllelse för verksamhetsområdesmålen och inriktningsmålen. En jämförelse görs även av revisionskontorets och kommunstyrelsens bedömningar.

Metod för att bedöma måluppfyllelse

Revisionskontoret bedömer om verksamhetsmålen har uppfyllts genom att följa upp hur väl de av kommunfullmäktige beslutade indikatorerna når årsmålen. I de tabeller som följer jämförs indikatorernas utfall 2019 med årsmålen för 2019. Bedömningen *uppnås* eller *uppnås ej* görs för varje indikator. I de fall utfall avviker från årsmålet med som högst 5 % används bedömningen *uppnås ej, mindre avvikelse*.

För att ett verksamhetsmål ska bedömas vara *uppfyllt* (grön) ska flertalet indikatorer uppnå årsmålen. Om flertalet indikatorer ej uppnås bedöms målet som *ej uppfyllt* (röd). För övriga verksamhetsmål är bedömning *delvis uppfyllt*.

Det görs även en bedömning av måluppfyllelse för inriktningsmålen. Bedömningen grundar sig i hur väl verksamhetsmålen har uppfyllts. För att bedöma inriktningsmålen som uppfyllda ska en majoritet av verksamhetsmålen uppfyllas och inget verksamhetsmål bedömas som ej uppfyllt.

Kommunstyrelsen har en annan metod för att bedöma måluppfyllelse. Kommunstyrelsen tar hänsyn till om aktiviteter har genomförts samt nämnder och bolags egen bedömning av måluppfyllelse. När kommunstyrelsen anger att ett verksamhetsmål uppfylls är bedömningen att utvecklingen går åt rätt håll och har en positiv trend. Således behöver inte årsmålen för indikatorerna ha uppnåtts. Vid bedömningen uppnås delvis har målet en positiv utveckling med en svag trend. Bedöms målet som ej uppfyllt har utvecklingen gått åt fel håll.

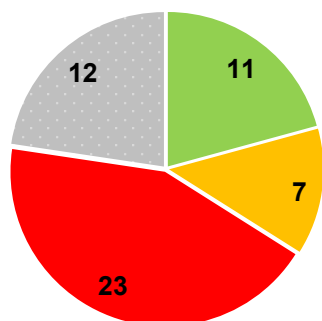
Jämförelse av målbedömning

KF:s inriktningsmål/ verksamhetsområdesmål	KS årsredovisning 2019	Revisionskontoret 2019
1 En modern storstad med möjlighet och valfrihet för alla	Uppnås delvis	Uppnås delvis
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till svenskunkaper är kort	Uppnås	Uppnås
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Uppnås delvis	Uppnås ej
1.3 I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i landet	Uppnås delvis	Uppnås delvis
1.4 I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet	Uppnås	Uppnås delvis
1.5 I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	Uppnås delvis	Uppnås delvis
2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	Uppnås	Uppnås delvis
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Uppnås	Avstår bedömning då utfall saknas för indikatorer
2.2 I Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Uppnås delvis	Uppnås ej
2.3 Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Uppnås delvis	Uppnås delvis
2.4 Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Uppnås	Uppnås
2.5 Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Uppnås	Uppnås ej
3 En ekonomisk hållbar och innovativ storstad för framtiden	Uppnås	Uppnås
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Uppnås	Uppnås
3.2 Stockholm använder skattemedlen effektivt till nytta för stockholmarna	Uppnås	Uppnås

Indikatorer

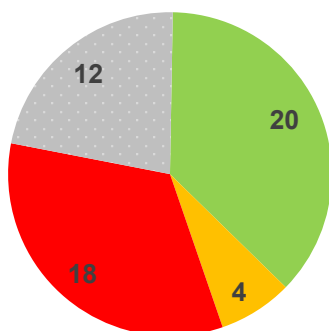
Cirkeldiagrammen visar utvecklingen från 2018 till 2019 för de indikationer som kommunfullmäktige beslutat om per inriktningsmål.

Inriktningsmål 1 (53 indikatorer)

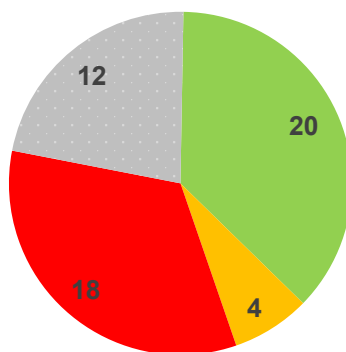
■ Positiv utveckling ■ Oförändrad utveckling ■ Negativ utveckling ■ Värde saknas 2018

Inriktningsmål 2 (56 indikatorer)

■ Positiv utveckling ■ Oförändrad utveckling ■ Negativ utveckling ■ Värde saknas 2018

Inriktningsmål 3 (11 indikatorer)

■ Positiv utveckling ■ Oförändrad utveckling ■ Negativ utveckling ■ Värde saknas 2018

Inriktningsmål 1: En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Verksamhetsmål 1.1: Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort.

Revisionskontorets bedömer i likhet med kommunstyrelsen att verksamhetsmålet har uppfyllts. Årsmålen för hälften av indikatorerna nås.

↗ = positiv utveckling från föregående år ↘ = negativ utveckling → = oförändrad utveckling

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,8 %	2,8 %	2,5 %	Uppnås	↗
Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	82,8 %	85 %	82,6 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	↘
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	71,4 %	74 %	73,1%	Uppnås ej, mindre avvikelse	↗
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	88,6 %	90 %	89,5%	Uppnås ej, mindre avvikelse	↗
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5 %	1,6 %	1,5 %	Uppnås	→
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1 %	1,1 %	0,9 %	Uppnås	↗
Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 039 st	1050 st	894 st	Uppnås ej	↘
Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 238	9 000 st	10 662 st	Uppnås	↗
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 138	1 050 st	934 st	Uppnås ej	↘
Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	10 039	9 000 st	9 052 st	Uppnås	↘

1.1 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt
Antal indikatorer 10	5	1	4

Verksamhetsmål 1.2: Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i.

Revisionskontorets bedömning är att verksamhetsmålet inte uppfylls. Årsmålen för indikatorerna har inte uppnåtts för någon indikator. Kommunstyrelsen bedömer målet som delvis uppfyllt.

Utfall för samtliga indikatorer är hämtat från stadens medborgarundersökning. Urvalet uppgick till drygt 9 300 personer och svarsfrekvensen var 43 %, vilket är något lägre än för 2018. Målgruppen har utökats till att även inkludera personer över 80 år vilket påverkar jämförbarheten mellan åren.

Även om svarsfrekvensen närmar sig en nivå då det går att ifrågasätta undersökningens relevans finns andra undersökningar som visar på liknande resultat. Brottsförebyggande rådet gjorde våren 2019 en trygghetsmätning som visade att den upplevda tryggheten på kvällen i sitt bostadsområde var 28 % (samma resultat som 2018).

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	74 %	77 %	70 %	Uppnås ej	↘
Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	64 %	71 %	57 %	Uppnås ej	↘
Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	65 %	71 %	60 %	Uppnås ej	↘
Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	-	88 %	82 %	Uppnås ej	↘
Upplevd trafiksäkerhet för gående och cyklister	65 %	66 %	61 %	Uppnås ej	↘

1.2 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt
Antal indikatorer 5	-	-	5

Verksamhetsmål 1.3: I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige.

Revisionskontorets bedömer i likhet med kommunstyrelsen är att verksamhetsmålet uppfylls delvis. De indikatorer som väger tyngst i bedömningen är kunskapskrav i årskurs 9 och gymnasieexamen inom tre år. Dessa indikatorer uppnås. Flertal indikatorer avviker negativt från sitt målvärde. Störst avvikelser avser upplevd trygghet. Indikatorerna avser skolor i kommunal regi.

Den statistiska felmarginalen är +/- 1 procentenhet i grundskolans elevundersökningar, vilket gör att förändring mellan åren inte är statistiskt säkerställd.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Andel förskollärare av totalt antal anställda	42,1 %	41 %	37,6%	Uppnås ej	↘
Antal barn per grupp	15,2	16	15	Uppnås	↗
Antal förskolebarn per anställd	4,9	4,9	5,1	Uppnås ej, mindre avvikelse	↘
Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	85 %	90 %	85 %	Uppnås ej	→
Kvalitetsindikatorn – självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,5	3,8	3,5	Uppnås ej	→
Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i svenska/svenska som andra språk i årskurs 3	91 %	92 %	92 %	Uppnås	↗
Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i matematik i årskurs 3	93 %	94 %	91 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	↘
Andel elever i årskurs 6 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	78,5 %	84 %	77,8	Uppnås ej	↘
Andel elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	79 %	80 %	80,9%	Uppnås	↗
Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund	92,1 %	94 %	91,4%	Uppnås ej, mindre avvikelse	↘
Andel gymnasieelever som slutfört utbildningen inom tre år med gymnasieexamen	65 %	77 %	78,7%	Uppnås	↗
Andel elever i årskurs 2 som känner sig trygga i skolan	84 %	90 %	83 %	Uppnås ej	↘

Andel elever i årskurs 5 som känner sig trygga i skolan	78 %	90 %	78 %	Uppnås ej	→
Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	78 %	87 %	75 %	Uppnås ej	↘
Andel gymnasieelever som känner sig trygga i skolan	86 %	90 %	86 %	Uppnås ej	→

1.3 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt
Antal indikatorer 15	4	4	7

Verksamhetsmål 1.4: I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Revisionskontorets bedömer att verksamhetsmålet uppfylls delvis. Knappt hälften av indikatorer uppnår målvärdet. Resultatet från brukarundersökningarna är dock osäkra. Kommunstyrelsen bedömer målet som uppfyllt.

Brukarundersökningarna inom socialpsykiatrin genomförs som en totalundersökning bland de som har en pågående insats vid tidpunkten då undersökningen genomförs. Svarsfrekvensen är 37 % för stödboende och HVB (urval 368 respektive 300 personer), 55 % gruppboende (urval 217 personer) samt 40 % för boendestöd (urval 3576 personer).

Brukarundersökningarna gällande omsorg om personer med funktionsnedsättning har en svarsfrekvens mellan 44 och 71 % med ett genomsnitt på 53 %. Sammantaget har 3 291 personer svarat på brukarundersökningarna.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen och som inte är aktuella efter 12 månader efter avslutat insats	83,5 %	84 %	86 %	Uppnås	↗
Antal barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	-	100 %	99,3%	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatrin	35,5 %	25 %	27 %	Uppnås	↘
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	49,2 %	42 %	51 %	Uppnås	↗

Andel personer inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	77 %	80 %	75 %	Uppnås ej	↘
Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	91 %	Öka	91 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	→
Andel unga som fått brottsofferstöd och som upplever en positiv förändring av sin livssituation	-	70 %	74 %	Uppnås	
Andel unga som fått ungdomstjänst i stadens verksamheter	-	5 %	3,4 %	Uppnås ej	
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (LSS)	-	Öka	75 %	Ny mätmetod 2019, jämförelsetal saknas	
Andel brukare som trivs – funktionsnedsättning (LSS)	-	80 %	82 %	Uppnås	
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (LSS)	79 %	78 %	78 %	Uppnås	↘
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de bli väl bemötta av stadens personal (LSS)	93 %	90 %	91 %	Uppnås	↘
Brukarens upplevelse av trygghet – LSS-boende, vuxna och barn	91 %	92 %	78 %	Uppnås ej	↘

1.4 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt	Uppgift fr 2018 saknas
Antal indikatorer 13	2	1	5	5

Verksamhetsmål 1.5: I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög livskvalitet, trygghet och självbestämmande

Revisionskontorets bedömer i likhet med kommunstyrelsen att verksamhetsmålet uppfylls delvis. Årsmålen uppnås inte för någon indikator men avvikelserna är i flera fall inte stora. Indikatorerna mäts i huvudsak genom brukarundersökningar.

Svarsfrekvens brukarundersökning vård- och omsorgsboende är 48 % (urval 2 174 personer), hemtjänst 59 % (8 333 personer) och dagverksamhet 58 % (totalundersökning, 476 personer). Eftersom flera indikatorer är nya är det inte möjligt att se utveckling över tid.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Andel på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	66 %	70 %	66 %	Uppnås ej	→
Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	53 %	57 %	52 %	Uppnås ej	↘
Andelen omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	-	85 %	83 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	-	76 %	75 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten	-	81 %	80 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Andel trygga omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	-	87 %	84 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Andel nöjda omsorgstagare i dagverksamheten	-	92 %	92 %	Uppnås	
Andel nöjda omsorgstagare i hemtjänsten	-	84 %	83 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Andel nöjda omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	-	81 %	79 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagsperiod	11,7	Max 10 personer	11,8	Uppnås ej	↘

1.5 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt	Uppgift fr 2018 saknas
Antal indikatorer 10	-	1	2	7

Inriktningsmål 2: En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Verksamhetsmål 2.1: Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Revisionskontorets avstår från bedömning. Antal nystartade företag har ökat sedan 2018. Tillväxten i privata sektorn når inte årsmålet. Utfallsvärden saknas från företagsklimatundersökning. Kommunstyrelsen bedömer målet som uppfyllt.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv
Antal nystartade företag	23 361	24 000	23 554	Uppnås ej, mindre avvikelse	↗
Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	5,9 %	4,0 %	2,7 %	Uppnås ej	↘
Näringslivet nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	71	72	74 (prel.)	-	↗
Företagens nöjdhet med bemötande från staden	76	78	uppgift saknas	Företagsklimatundersökning ska redovisas 22 april 2020.	
Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	-	70	uppgift saknas		
Företagens nöjdhet med information från staden	-	72	uppgift saknas		
Företagens nöjdhet med kompetens från staden	-	72	uppgift saknas		
Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	-	73	uppgift saknas		
Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	-	70	uppgift saknas		

2.1. Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt	Uppgift fr 2018 saknas
Antal indikatorer 9	2	-	1	6

Verksamhetsmål 2.2: Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Revisionskontoret bedömning att målet inte uppfyllts. Flertalet indikatorer har stora avvikelser. Kommunstyrelsen bedömer målet som delvis uppfyllt.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måloppfyllelse	Utv.
Antal markanvisade bostäder	6 404	10 000	8 479	Uppnås ej	↗
Antal markanvisade hyresrätter	4 101	5 000	3 984	Uppnås ej	↘
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	6 974	10 000	5 322	Uppnås ej	↘
Antal påbörjade bostäder	5 031	10 000	4 805	Uppnås ej	↘
Antal påbörjade hyresrätter	2 707	5 000	2 860	Uppnås ej	↘
Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (loF)	450	500	459	Uppnås ej, mindre avvikelse	↗
Antal tillkomna permanenta lägenheter i SHIS regi	–	150	34	Uppnås ej	
Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	483	400	300	Uppnås ej	↘
Antal markanvisade bostäder i trähus	155	400	160	Uppnås ej	↗
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	2 254	3 600	1 206	Uppnås ej	↘
Andel av ny bebyggelse som förläggs inom 500 meter till spårbunden eller stamnätstrafik	99 %	70 %	70 %	Uppnås	↘

2.2 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt
Antal indikatorer 11	3	-	7

Verksamhetsmål 2.3: Stockholms infrastruktur främjar effektiva transporter samt god framkomlighet

Revisionskontoret bedömer i likhet med kommunstyrelsen att målet är delvis uppfyllt. Årsmålet har uppnåtts för hälften av indikatorerna.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv
Antal lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	12 %	14 %	11,8 %	Uppnås ej	↘
Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	82 %	86 %	86 %	Uppnås	↗
Cykelantal	82 443	86 500	63 430	Uppnås ej	↘
Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	17 km/h	18 km/h	17 km/h	Uppnås ej, mindre avvikelser	→
Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	27 km/h	30 km/h	28 km/h	Uppnås ej, mindre avvikelser	↗
Gångflöde på ett urval gator	Ingen mätning	Öka med 1 %	3,6 %	Uppnås	↗
Passager över innerstaden, tunga lastbilar	9 630	9 600	9 300	Uppnås	↗
Växthusgasutsläpp i transportsektorn per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	-	1,10 ton/inv	1,10 ton/inv	Uppnås	
Sålda fossila drivmedel	8,5 TWh	8,0 TWh	8,6 TWh	Uppnås ej	↘
Antal publika laddplatser	-	1 700	1 766	Uppnås	

2.3 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt	Uppgift fr 2018 saknas
Antal indikatorer 10	4	1	3	1

Verksamhetsmål 2.4: Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Revisionskontoret bedömer i likhet med kommunstyrelsen att målet har uppfyllts. Samtliga indikatorer har uppnått målvärdet eller redovisar mindre avvikelser.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	-	75 %	75 %	Uppnås	
Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	86 %	81 %	83 %	Uppnås	↘
Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	4,6	4,8	4,6	Uppnås ej, mindre avvikelse	→
Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	-	74 %	73 %	Uppnås ej, mindre avvikelse	
Nyttjandegrad stora idrottshallar (20x40 m)	95,5 %	88 %	93 %	Uppnås	↘
Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	90 597	93 000	92 500	Uppnås ej, mindre avvikelse	↗

2.4 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt	Uppgift fr 2018 saknas
Antal indikatorer 6	1	1	2	2

Verksamhetsmål 2.5: Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Revisionskontoret bedömer att målet ej uppfyllts. Hälften av indikatorerna uppnår ej målvärdet och avvikelserna är i flera fall stora. Utvecklingen har dock varit positiv för merparten av indikatorerna. Kommunstyrelsen bedömer målet som uppfyllt.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måloppfyllelse	Utv
Andel exploateringsprojekt som gör relevant grönytekompensation vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska och rekreativa värden	88 %	90 %	80 %	Uppnås ej	↘
Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,10 %	0,12 %	0,10 %	Uppnås	→
Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	-	60 %	72 %	Uppnås	
Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	25 %	60 %	26 %	Uppnås ej	↗
Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	26 %	45 %	26 %	Uppnås ej	→
Energianvändning i nyproducerade byggnader (kWh/m ²)	55	55	55 (prel.)	-	
Köpt energi (GWh)	1 824	1 735	1 740	Uppnås ej, mindre avvikelse	↗
Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	148	144	152	Uppnås ej	↘
Mängden hushållsavfall, kg per person	430	468	468 (prognos)	-	
Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO ₂ per invånare)	2,3	2,2	2,2	Uppnås	↗
Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 010	3 150	3 223	Uppnås	↗
Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	93,2	75 %	96,2 %	Uppnås	↗
Andel badplatser med bra badvattenkvalitet	78 %	90 %	74 %	Uppnås ej	↘
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens	71,2 %	100 %	74 %	Uppnås ej	↗

regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system					
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	42,8 %	50 %	45,2 %	Uppnås ej	↗
Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	15	15	14	Uppnås ej	↘
Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	25	Max 7 dygn	20	Uppnås ej	↗
Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft	34	Max 35	30	Uppnås	↗
Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter	128	112	129	Uppnås ej	↘
Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	89,7 %	100 %	91,8 %	Uppnås ej	↗

2.5 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt	Uppgift fr 2018 saknas
Antal indikatorer 20	10	2	5	3

Inriktningsmål 3: En ekonomisk hållbar och innovativ storstad för framtiden

Verksamhetsmål 3.1: Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Revisionskontoret bedömer i likhet med kommunstyrelsen att målet har uppfyllts.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	51 %	30 %	49,3 %	Uppnås	↘
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	51 %	34 %	49,3 %	Uppnås	↘
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,2 %	100 %	99,5 %	Uppnås	↗
Stadens ekonomiska resultat (lägst, mnkr)	3 176	0,1	2 728	Uppnås	↘
Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	6 %	7 %	6 %	Uppnås	→
Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100 %	100 %	101 %	Uppnås ej	↘
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	35 %	30 %	35 %	Uppnås	→
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på långs sikt	35 %	30 %	35 %	Uppnås	→

3.1 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt
Antal indikatorer 8	1	3	4

Verksamhetsmål 3.2: Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Revisionskontoret bedömer målet som uppfyllt. Målvärdet för de tre indikatorerna uppnås eller redovisar mindre avvikelse. Kommunstyrelsen bedömer målet som uppfyllt.

Indikator	Utfall 2018	Årsmål 2019	Utfall 2019	Måluppfyllelse	Utv.
Aktivt medskapandeindex	81	82	79	Uppnås ej, mindre avvikelse	↘
Index Bra arbetsgivare	84	85	83	Uppnås ej, mindre avvikelse	↘
Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %	87 %	95 %	Uppnås	↘

3.2 Utveckling från 2018	Utvecklats positivt	Oförändrad utveckling	Utvecklats negativt	Uppgift fr 2018 saknas
Antal indikatorer 3	-	-	3	-